

פניני הסופר

פר' וישב תשפ"ה

גיליון 373

דברי תורה נבחרים מתורת מרן החתם סופר זי"ע

עמו וצאן מרעייתו לא נעזוב תורתו

אמר רבה נר חנוכה... מניחה משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין" צריך להבין מה השייכות ביניהם? אלא אמרו חז"ל ענין מזוזה 'עבדיו יושבים בפנים והוא משמר מבחוץ' הכוונה בזה. עם עושים רצונו הרי הקב"ה בחינת מלך יושב בפנים. בדברי קדשו הארון והלוחות. ומשרתיו סובבים מבחוץ היינו כהנים ולווים שומרים בבית המקדש. אמנם כשאינם עושים רצונו ח"ו. הקב"ה נמצא כביכול בחוץ. אפילו הכי שומר עליהם גם בהיותם בארץ אויביהם וכשם שהקב"ה הבטיח לנו אפילו שאין עושים רצונו של מקום, לא מאסתים ולא געלתים, כך אנו קבלנו עלינו 'ואהבת את ה' בכל לבבך ובכל נפשך' אפילו נוטל נפשך. אפילו הקב"ה אינו עומד לנו בעת צר מ"מ אנחנו עמו וצאן מרעייתו לא נעזוב תורתו ומצותו. דבר זה ראו בזמן היוונים, רצונם היה להעבירנו על דת, והעדפנו לסבול צרות רבות ורעות, וקבלנו הכל באהבה. עד שלבסוף ריחם ה' ונתאמת גם הבטחתנו לו כמו שהתאמת הוא ית' הבטחתו לנו. לכן נכון שמזוזה המרמז על שמירת הבטחתו לנו, תהיה בימין, ונר חנוכה המורה על אמיתתנו לו ית' יהיה בשמאל הנכנס.

(דרשות סה)

מעשה חשמונאים סימן לדורות

"ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך" [תפילת על הניסים] הנה הזכיר כאן את המקום 'עולמך' היינו בכל העולם כולו. אבל לא כתב 'בכל הזמנים' שכן בעונותינו הרבים, בזמן חורבן בית המקדש, חזר ונתחלל שמו. אכן 'לעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה' אפילו בזמן הזה הארץ מאירה מאור החשמונאים שכן אלמלא החשמונאים נשתכחה תורה מישראל. וכל הגדרים והסייגים מהם ומרבנים שאחריהם. (רמב"ן פרשת ויחי) והיינו 'וטיהרו את מקדשיך ממש' בנוסף 'הדליקו נרות בחצרות קדשיך' פירוש אורם מאיר בפרוזדור העולם הזה, בגדרים וסייגים ותוספת קדושה וטהרה. העולם הזה דומה לפרוזדור, לכן מדליקים בתוך החצר, ולא בפתח הפונה לרשות הרבים. שכן מזוזה בימין שהקב"ה שומר ישראל שבתוך הבתים. והנר בימין היוצא, שישראל משמרים נתיב היוצאים חוצה, שלא יעברו שום גדר מן התורה, נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתיך [תהלים קי"ט ק"ה]

יעקב לימד את יוסף שם המפורש

"כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת פסים"

בעל הטורים כתב 'זקנים' ר"ת זרעים קדשים נשים ישועות מועד. נמצא לפי זה, סדר אילו סדר טהרות לא למד יעקב עם יוסף.

ובכוונה 'ועשה לו כתונת פסים' היינו למד ומסר לו שם 'פספסים' שהוא מסוגל לחן וחסד, ושיאהבהו שונאיו, ויהי משומר כי הוא יוצא מתיבת וישמרך שבברכת כהנים.

ואמרו חז"ל (קידושין ע"א). היודע לשמרו בטהרה אהוב למעלה ונחמד למטה. ממילא יוסף הצדיק הואיל שלא למד עדיין סדר טהרות, לא רצה להשתמש עימו. ומשום כן אירע לו כל מה שאירעהו.

ידוע כוחו של מרן זי"ע בשמות הקדושים. כשלימד את בנו המכתב סופר ז"ל, בימי צעירותו. אח"כ התמנה לרב העיר קרקא, היו כמה שהחציפו פניהם נגד המרא דאתרא. והזהיר אותם. גם נכדו מרן 'התעררות תשובה' היו כמה אנשים הזהיר אותם כיון שידוע שם המפורש.

זהירות שבטי י-ה מריחוק מגזל

"וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם"

יש לבאר מדוע הלכו דווקא לשכם, אלא כוונת השבטים הייתה בלי לרעות צאנם אפילו מן ההפקר, כיון שעל כל פנים גוף הקרקע לא להם. ובחרו להרעות צאנם בשכם מקום מרעה של עצמם שכבר כבשו שכם, ולא יצטרכו ליהנות מהפקר.

לכן כתב רש"י 'הלכו לרעות את עצמם' ר"ל לרעות את מרעה של עצמם. בזה י"ל דקדוק לשון הלא אחיך רועים בשכם לכה ואשלחך אליהם מה לשון הלא אחיך רועים בשכם,

והשתא יובן אמר לו הלא אחיך מדקדקים כ"כ מבלי ליהנות אפילו בשל הפקר. ומשום כן הלכו לרעות בשכם.

אם התרחקו כ"כ מגזל ממון כנענים, ודאי לא יעשו חמס בגופם של אחיהם, ומשום כן לכה ואשלחך אליהם ולא תפחד שיעשו עמך דבר:

הדברים שנראים חסרים הם לטובתו...

יִישָׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו.

דברי המדרש ידועים ביקש יעקב לישב בשלוה אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה!?

יש לדקדק הלא הקב"ה טוב ומטיב, ומי שני לצדיקי דאכלי תרי עלמא? ונלע"ד ידוע אם יש לאדם כל משאלותיו עד אין חקר, לסוף מאבד טעם בחייו מרוב כול. אלא דווקא לטובת האדם עדיף תמיד להשתוקק לעוד דברים בעתיד. ובפרט גלוי וידוע שטובה וברכה הבאה לאדם אחר החפץ והרצון שכבר הרגיש החיסרון, מאוד שמח בו יותר ויותר אלף פעמים מאשר בא לו בלי השתוקק לה ומבלי מבין וראה רעת חסרון הדבר.

בזה יפורש הפסוק 'פותח את ידיך' היינו נותן לאדם כדי פרנסתו. בנוסף ומשביע לכל חי רצון היינו נשאר עוד רצון, וממילא הוא שבע ואינו קץ, ובפרט ע"י הרצון וחפץ מתחלה לדבר כדי שישמח בו מאוד ושובע שמחות מטוב הדבר.

ממילא גם הצדיקים באם יהיה להם כל טוב עוה"ז, ולא ירגישו בצרות הנמצאות בו. ממילא לא ידעו ויבינו לשמוח בשמחת טוב עולם הבא. ואין זה די שכרם לפי גודל צדקתם, לכן **דווקא** ע"י החסירון בעולם הזה, שכל ימיו כצל עובר, נוסף נחת ושמחה בעולם הבא.

וזה אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא בניחותא, לפי גודל צדקתם לא די להם זה, אלא שמבקשים לישב בשלוה שצריכים תחילה לבקש השלוה בעולם הזה, ואחר כך בעולם הבא ישמחו ויתענגו בו ברב טוב לבית ישראל אשר כולם יש להם חלק לעולם הבא וק"ל.

כבוד אמיתי רק לפי מעלת האדם

וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאֻלָּמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׁדִה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמְתֵּי וְגַם

נִצְבָה וְהִנֵּה תִסְבְּיָנָה אֲלֻמְתֵּיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֲלֻמְתֵּי.

ראוי להתבונן בשינוי הלשון בין החלומות. **בראשון** חלמו על תבואה, ובשני חלמו הנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי.

"ל כאשר מכבדים אדם בשביל עשירותו, גם בזה יש חילוק בין האנשים הפשוטים. אשר מכבדים אותו גם כשמתנהג כגרוע שבגרועים. הם מסתכלים רק על הקנקן. לעומת זאת בעלי שכל ומביני מדע. גם מכבדים קצת לעשיר. כמו רבי ור"ע שהיו מכבדים עשירים, אולם עיקר כיבודם אינו רק לאיש שהוא תלמיד חכם ובעל מעשים טובים ולפי רוב גדלותו בתורה ובמעשים כן נתרבה כבודו מהם. וכתב הרמב"ם {הלכות יסודי התורה} שמש וירח והכוכבים כולם בעלי מדע ושכל המה.

לכן בחלום ראשון היה מעניין תבואה הרומז לעשירות ופרנסה, והמה עוסקים בעבודת השדה כהמוני עם הפשוטים, לכן כתיב ותשתחווין **לאלומתי** לא לו, רק לאלומתי...

אבל בחלום השני היה כיצד השמש והירח והכוכבים, מרמז על בעלי חכמה ומדע אמר אחד עשר כוכבים משתחווים לי היינו הבינו שאני בדעת והשכל במדרגה גדולה יותר מהם... ובאמת נתקיימו שני החלומות, שבפעם הראשון לא השתחוו לו אלא לשבר בר כי חשבו אותו לאחד ממצרים, אבל אחר כך כשהכירו וידעו חכמתו וגם ידעו כי הוא אחיהם יוסף והכירו שהוא במדרגה יותר מהם.

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל

ברגשי גיל ושמחה הננו לשגר את מיטב הברכות והאיחולים אל ידידנו הנכבד העומד לימיננו בלב רחב ונפש חפיצה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה

הרב ישראל מאיר מושקביץ שליט"א

לרגל שמחת ליבו יום היכנס בני לנועם תורה ומצוות

בחור החשוב שמעון ני"ו

הברכה אחת אל ראש המשפחה, האי גבר יקרא מרבה פעלים לתורה וחסד

הרה"ח שאול יחזקאל מושקביץ שליט"א

נאמן ביתו של רבינו האמרי סופר זי"ע עשרות שנים כולם שווים לטובה.

ויה"ר שיזכו לרווח רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך בריות גופא

ונהורא מעליא זרעא חייא וקיימה די לא יפסוק מפתגמי דאורייתא אך

טוב וחסד ירדופו כל ימי חייו מתוך הרחבת הדעת

השרשרת גרמה לסירוב...

בחיים ישנם דברים שמשקיעים, מתאמצים לחפש את הטוב, מה יעמוד לאורך זמן, לעומת דברים שלא כדאי להשקיע...

מהו למעשה הדבר בעל אורך זמן המירבי, איזה דבר הפירות ממשיכים מאות שנים קדימה, גם בסיום תפקידו בעולם? יתירה מזו, איזהו פוליסת ביטוח יציבה תמשיך להעניק סיוע גם בעולם הבא?? לשם אין מלווים לא כסף ולא זהב?

התשובה 'ילדינו וצאצאינו' ה' הפקיד בידינו נשמות זכות וצלולות, וניתנה לנו זכות לצד אחריות בגידול והשקעת המירב.

לא תמיד דברי חז"ל ברא מזכא אבא עומדים מול עינינו, ובוודאי שאיננו מודעים למשמעותם.

חינוך הילדים הינו הדבר שנוכל את פירותיהם ופירי פירותיהם דורות רבים.

אך כגודל הציפיה - גודל האכזבה. ילד מאתגר - מסרב ללכת בנורמה. ולהוסיף כבוד למשפחה... האחים בבית מתביישים בו, וכחלוף זמן אף ההורים מאבדים את האימון בו. בפרט בחזרה 'מאספת הורים' שלא יצאו משם עם חיוך וטפיחה על השכם.

אך דווקא 'הוא' זקוק ליותר כבוד, 'חייב' את האימון ההורים ומחנכים בו, כן בעומק הסערות {לפחות בתת מודע...} המילים החזקות של ההורים, הם כן מאמינים בו. כן מתגאים בו, 'וכן' רואים בו חלק מהמשפחה. **הגרעינים הקטנים הללו ישכנו לעיתים שנים רבות** עד שחיימקה יתעורר מהם. **בעומק הייאוש ואיבוד הביטחון עצמי, ברגעים שיעמוד בודד במערכה** רגע לפני הצעד המסוכן, **החיבוק של אמא הנשיקה של אבא, יפעלו לעצור אותו...**

השבוע בפרשה לומדים על מקרה כזה שרק כעבור 22 שנים הבינו את המשמעות. ופתאום הבינו דברים תמוהים. יוסף הצדיק אשר האחים לא בדיוק סבלו אותו... הורחק והגיע למצרים... אל בית שר הטבחים... ושם נקלע לניסיון קשה ביותר, נמשך זמן רב. ויהי כדברה אליו יום ויום הפיתוי לא מרפא. והוא נמצא ל-ב-ד הן במישור הפיזי ובעיקר במישור הרגשי. אף אחד לא נמצא לידו! אפילו אביו ש כן אהב אותו. אין לו מושג היכן יוסף?

אך פתאום ברגע האחרון דמות דיוקנו נראית לו בחלום ומזה לבד קופץ ומתנגד - והחל בורח החוצה... 'וימאן' טעמי המקרא מראים של סימן 'השלשלת' ככה אחר דפיקות חזקות בלב. ובפרט שאותה רשעית עוד תנצל את צדקותו להעליל עליו. ולהשים אותו בכלא שנים רבות, אך יוסף עמד בניסיון הקשה.

ניגון השלשלת - מקשר בין המיאון הסירוב שלו- לתיבה זהה בפרשה. **'ויאמן** להינחם' היה זה כאשר נודע ליעקב על היעלמותו של בנו חביבו בצורה טראגית. **'כל בניו וכל בנותיו'** קמו לנחמו, וכביאור האור החיים הקדוש. אמרו לאבא תראו איזה משפחה יפה הקמת, שבט מפואר ראובן שמעון לוי כל אחד עם מעלתו הנשגבה, נכון במשפחות הכי טובות זה קורה. יש איזה 'כבשה שחורה' אחד שמסלסל בשעריו. ונוהג מעשי נערות. עזוב אותו. הבט לעבר בניך חשובים ונעלים... ..

אכן שני התיבות קשורים ביניהם עם שרשלת {שלשלת} חזקה, יעקב אבינו יושב בביתו, **'וימאן** להינחם' מסרב להשלים את ניתוק יוסף ממנו. רגשות אלו 'נקלטות' בקשר אלחוטי בלב יוסף הצדיק. ב-ו-ד-ד במערכה בבית פוטיפר, זה נתן לו את הכוח **'וימאן** וינס ויצא החוצה' {רעיון זה שמעתי מהרב יוסף יצחק גייקובסון שליט"א ממשפיעי חב"ד}